

WPROWADZENIE

Gwarancją jakości kształcenia, co w otwierającym niniejszy tom artykule podkreśla Hanna Komorowska, są przede wszystkim nauczyciele. Liczne badania potwierdzają, że głównie od nich zależy rzeczywisty poziom edukacji, także edukacji językowej. Bez uwzględnienia roli nauczycieli i nauczania trudne byłoby uchwycenie istoty dydaktyki językowej, jej wyjaśnianie i modelowanie. W dwóch poprzednich tomach „Neofilologa” podjęto tematykę kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli języków obcych. Dopełniają ją zawarte w tym tomie rozważania na temat zadań współczesnej glottodydaktyki oraz roli, którą w ich realizacji mogą odgrywać nauczyciele. Przedstawione zagadnienia dotyczą aktualnej problematyki z zakresu dydaktyki językowej, ukazanej zarówno na płaszczyźnie teoretycznej, jak i empirycznej, na tle rozwoju glottodydaktyki, a także uwarunkowań polityki oświatowej.

Artykuł Hanny Komorowskiej, wprowadzający do tematyki tomu, jest syntetycznym spojrzeniem na edukację językową oraz system kształcenia nauczycieli w Polsce. Autorka analizuje przemiany zachodzące w polskiej oświacie w ciągu ostatnich 25 lat, pokazując sprzężenie koncepcji kształcenia nauczycieli języków obcych i systemu edukacji. Na tle przemian polityki oświatowej przedstawiona została ocena – zalety i wady – kształcenia językowego oraz edukacji nauczycieli języków obcych w Polsce. Komorowska opisuje założenia reform Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz sposoby ich realizacji, powołuje się na raporty publikowane przez Komisję Europejską i opracowania przygotowane przez Instytut Badań Edukacyjnych. Rozważania autorki zamykają pytania dotyczące aktualnych zagadnień glottodydaktyki i roli nauczycieli w promowaniu nauki języków.

Autorzy kolejnego tekstu z niniejszego tomu: Mirosław Pawlak i Anna Mystkowska-Wiertelak prezentują wyniki badania, przeprowadzonego na grupie studentów filologii angielskiej studiów licencjackich, dotyczącego gotowości komunikacyjnej. Wychodzą od krytycznego przeglądu literatury przedmiotu. Właśne badanie koncentrują na dynamice zmian gotowości komunikacyjnej, charakterze tych zmian oraz ich przyczynach. Na tle dotychczasowych prac naukowych

na temat gotowości komunikacyjnej postępowanie badawcze Pawlaka i Mystkowskiej-Wiertelak umożliwia wgląd w nieanalizowane dotąd aspekty procesu przyswajania języka w warunkach kształcenia zinstytucjonalizowanego.

Kolejny artykuł, autorstwa Ewy Badydy, dotyczy nauczania języka polskiego jako języka obcego. Badaczka skupia uwagę na leksyce i jej znaczeniu w glottodydaktyce. W oparciu o przyjęte na podstawie literatury przedmiotu kryteria doboru słownictwa dokonuje analizy czterech, współcześnie używanych, podręczników do nauki języka polskiego jako języka obcego dla początkujących. Na wybranych przykładach pokazuje, jakie trudności dla ucznia i nauczyciela mogą wynikać z nieprzemyślanych decyzji autorów podręczników. Ujawnione problemy, czego dowodzi autorka, mają źródło w nierespektowaniu naukowo przyjętych kryteriów doboru słownictwa, nieodpowiedniej kontekstualizacji oraz braku integracji pomiędzy materiałem leksykalnym a słownictwem używanym do ćwiczeń fonetycznych i gramatycznych. Analiza materiału leksykalnego w podręcznikach pokazuje, że niezbędny jest – postulowany przez autorkę – krytyczny namysł nauczyciela nad materiałem językowym proponowanym w podręcznikach oraz własne, odpowiedzialne decyzje dydaktyczne.

W dalszym artykule Katarzyna Karpińska-Szaj zwraca uwagę na kluczowe znaczenie diagnozy kompetencji językowych ucznia w podejmowaniu działań dydaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Po informacjach na temat dostępnych i stosowanych w praktyce szkolnej narzędzi diagnostycznych autorka przedstawia możliwości zastosowania zadania *przeformułowania* w celu oszacowania indywidualnych trudności dziecka w nabywaniu kompetencji językowych. Na podstawie analizy danych zebranych we własnym badaniu empirycznym – przeprowadzonym wśród uczniów z głębokim uszkodzeniem słuchu, uczęszczających do szóstej klasy szkoły podstawowej – autorka ukazuje potencjał diagnostyczny zadania polegającego na tworzeniu wypowiedzi pisemnych w oparciu o tekst wysłuchanego opowiadania. Ponieważ nauka języka obcego przez dzieci z deficytami języka i mowy – jak podkreśla Karpińska-Szaj – może im przynieść wielorakie językowe i pozajęzykowe korzyści, ważna jest optymalizacja tego procesu, czemu może służyć stosowanie diagnozy wykorzystującej rzetelne narzędzia badawcze.

Camilla Badstübner-Kizik, autorka następnego tekstu, zabiera głos w sprawie dydaktyki kultury w kształceniu językowym. Według niej to nie rozwijanie powierzchownej komunikatywności, ale nauka poprzez znaczące treści może odegrać istotną rolę we wzbudzeniu i utrzymaniu motywacji do uczenia się, zwłaszcza drugiego, nauczanego po języku angielskim, języka obcego. Szczególny potencjał w tym zakresie Badstübner-Kizik upatruje w koncepcjach „pamięci kulturowej” i „miejsc pamięci”. Postępując się przykładami pochodzącymi z krajów

niemieckojęzycznych, pokazuje, w jaki sposób „miejsca pamięci”, jako treści nauczania, mogą otwierać uczniom dostęp do kulturowych struktur znaczeniowych i interpretacyjnych, co jest – jej zdaniem – jednym z głównych celów dydaktyki języków obcych.

Sylwia Adamczak-Krysztofowicz i Anna Szczepaniak Kozak w swoim opracowaniu przedstawiają sprawozdanie z projektu badawczego, który miał na celu rozwój kompetencji medialnej przyszłych nauczycieli języków obcych. W artykule poznajemy polsko-niemiecki kurs e-tandemowy *Wirtualny spacer przez Darmstadt i Poznań*, jego założenia i cele oraz wybrane wyniki badań. Opierają się one na analizie danych pozyskanych z rozbudowanego kwestionariusza ankiety skierowanej do uczestników projektu.

W kolejnym artykule Jolanta Hinc skupia uwagę na zagadnieniach związanych z dydaktyką wielojęzyczności. Koncentruje się na możliwościach rozwijania wielojęzyczności indywidualnej ucznia w kształceniu szkolnym. Autorka przytacza także przykładowe ćwiczenia, które mogą wykorzystywać nauczyciele. W klasyfikacji zadań zachowano podział na nauczanie języka prymarnego/ojczystego, pierwszego języka obcego oraz kolejnych języków obcych.

Tom zamyka spojrzenie na profesjonalizm nauczyciela akademickiego, filologa. Beata Karpińska-Musiał i Izabela Orchowska koncentrują swoje rozważania na kompetencji dyskursywnej nauczyciela akademickiego kształcącego przyszłych nauczycieli języków obcych. Autorki wyjaśniają, czym jest kompetencja dyskursywna w glottodydaktyce, oraz wskazują, jaką funkcję może ona pełnić w rozwoju zawodowym nauczycieli akademickich.

Różnorodność zagadnień, które prezentują powyższe artykuły, sygnalizuje złożoność procesu kształcenia nauczycieli oraz uwarunkowań edukacji językowej w szkołach i na wyższych uczelniach. Konieczne jest zatem kontynuowanie badań, do których impulsem mogą być przedstawione tu teksty.

Na koniec mam miły obowiązek podziękowania wszystkim Autorom i Recenzentom, którzy przyczynili się do obecnego kształtu trzech kolejnych tomów „Neofilologa”, poświęconych nauczycielom języków obcych. Dzięki ich staraniom na nowo podjęta została refleksja nad kształceniem nauczycieli języków obcych oraz ich zadaniami we współczesnej glottodydaktyce. Dziękuję również uczestnikom konferencji „Kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli języków obcych”, która odbyła się w 2014 r. w Gdańsku, za ich wkład w odsłanianie rzeczywistych czy też ukrytych uwarunkowań koncepcji kształcenia nauczycieli i organizacji edukacji językowej oraz zadawanie pytań, w jakim kierunku zmierza polska glottodydaktyka.

Ewa Andrzejewska